

EL LLENGUATGE

Un bon dinar

Certs mots, com *dinar* o *sopar*, són alhora infinitius i substantius. Dit més exactament, són infinitius que s'han substantivat, que han adquirit plenament, amb l'ús, la categoria nominal, fins a tal punt que els diccionaris solen dedicar a cada un d'ells dos articles separats, com si es tractés de mots diferents. Així, quan diem *Anem a dinar junts*, el mot *dinar* és un infinitiu, i quan diem *El dinar m'ha costat molt car*, el mateix mot és un substantiu.

La diferència de categoria gramatical amb què poden usar-se aquests mots comporta una diferència de tractament quan han d'ésser reemplaçats per pronoms febles, cosa que no sempre es té en compte. Així, és normal que *dinar*, *sopar*, etc., quan són infinitius que constitueixen el complement directe de verbs com *intentar*, *desitjar*, *mirar*, *procurar*, *aconsellar*, etc., siguin substituïts pel pronom neutre *ho*: *Per aquest preu, voleu dinar? No cal que ho intenteu. S'hi pot sopar a la carta però no us ho aconsello.* Naturalment, si aquests infinitius fan de complement preposicional, la substitució pronominal és una altra: *Ens convidada a dinar o no ens hi convidada? Si voleu sopar aquí no us en penedireu.*

En una construcció com *En aquella ocasió em van pagar un bon dinar i els ho vaig agrair molt* el mot *dinar* és ja un substantiu, tal com mostren l'adjunció d'un article i un adjectiu, i, tanmateix, és ben correcte, en la frase il·lativa, l'ús del pronom neutre *ho*, perquè aquest pronom no substitueix pas el grup *un bon dinar* sinó tota l'oració. És a dir, el pronom *ho* equival, exactament, a *que em paguessin un bon dinar*. En canvi, aquest ús del pronom neutre és incorrecte en construccions com *El dinar fou més aviat mediocre, però com que teniem molta gana ho vam trobar bo*. En aquest cas, el mot *dinar* és usat plenament substantivat, precedit per l'article definitiu, i el conjunt que forma amb aquest article ha d'ésser substituït, no pel pronom neutre, sinó per la forma d'acusatiu del masculí singular: *...però com que teniem molta gana el vam trobar bo*. És cert que a cops, en el llenguatge col·loquial, representem pel pronom *ho* grups nominals determinats, perquè en el transcurs de l'elocució se'ns transformen mentalment en «això». Però en casos com el que hem indicat, l'ús del pronom *ho* obeeix més aviat a no haver tingut en compte el canvi de categoria gramatical de l'infinitiu *dinar*.

Albert Jané